

A'

CSÁSZARI ÉS KIRALYI FELSÉG
ENGEDELMÉVEL.

Nro 23.

Költ Beistenn, Bőit-más Havának (Mártziának)
11-dik napján 1800-dik Esztendőben.

Béts.

Nelson Admirális maga vezérlette személy szerint azon ánglus hajókat, a' mellyek — mint a' múlt postán említettük — elnyerték a' Közép-tengeren Syracuse Városa' táján, a' Málta felé indult Gëneroux nevezetű 74 ágyús fr líneai hajót, négy más kisebb hadi frantzia hajókkal egyetemben.

Málta Szigetébe ki-szállott már az Orosz hajókról egy Seregosztály, hogy a' szárazról víj-

Á á

ja azon Szigetnek nevezetes Erösségét Valetta Várát.

Tegnapelőtt éjtszaka múlt itt ki a' Világból Ferentz Leopold nevendék Föhertzeg, ki még életének tsak 6-dik esztendejét számlálta. Első szülött Fia vólt III-dik Ferdinánd Toskánai Nagy Hertzegnek, ki a' múlt esztendőben jött vala ide, egész kedves Famíliájával egygyütt Florentziából a' Frantziák elől. Tegnap estve vólt szokott fels. udvari pompájú el-temettetése a' meg-hólnak.

Néhai VI-dik Pius Sz. Pápa' helyébe, lett már — hiteles Velentzei Tudósítások szerént — VII-dik Pius, Chiaramonti György Barnabás Cárdinálisnak és Imolai Püspöknek személlében, ki, valamint az előbbeni Pápa, Cesena Városából vette származását. Születtetett 1742-dik esztendőben, Apr. 14-dik napján; és így a' jövő hónapban 58 esztendős lesz. Cárdinálissá neveződött VI-dik Pius Pápa által 1785-dik esztendőben. Mint Pápa, a' VII-dik Pius nevezetet vette fel. (Mind Imola, mind Cesena Városai; Bonónia és Rimini Városai között feküsznek.)

A' belső dolgokra ügyelő Ministériomnál Státus-Tanátsésságot viselt M. Vogel Ur, meghala tüdő-gyúladásban, e' folyó Hónap' 17-dikén, életének 57-dik esztendejében.

Hadi Környüldállások.

(Külföldi Ujságok szerént).

1. Olasz - Országok.

Génu a Városába, Febr. 24-dik és 25-

dik napjain, az Angliai Hajóssereg bombikat kezdett bé-vettetni, mellyeket, Nápolyból vitt vala oda magával: de minthogy a' szárazon való hadi munkálódásokat, nem lehetett az alkalmatlan idő miatt akkor egygyütt folytatni: tehát az Anglusok is el hálasztották a' tenger-ről való vívását Genuának, alkalmasabb időre.

Turinból Febr. 25-dikén: — „A' Genuai hegyek között, Gavi Városánál, ered egy kis folyó víz, és Genua Városánál a' tengerbe szakad. Ezen folyó-vizetskének Polcevera a' neve, és róla egy alkalmas nagyságú völgynek is. Ennek a' völgynek fegyvertfogható Lakosai is, szám szerént hat ezerén, a' Cs. K. Katonasághoz kaptsolták magokat, sok más Genuaiaknak példája szerént. Mind ezen Genuai Insurgensek eránt, olly értelmű Hirdetményt adott ki Cs. K. Gen. Hohenzollern, hogy a' Fr—ák tartoznak olly tekintetben tartani őket, mint a' Cs. K. Felsőg' Polgár-katonáit: mert külömben a' Fr—ák sem fognak úgy néződni a' Cs. Kir. Seregtől, mint polgár-katonák.“

Savoyen (Szabaudia) Tartományának Lakosai, úgy meg-unták általjában a' frantzia jármot viselni, hogy az ott kórmányozó fr. Generális Moironi, több Katonaságot kért, a' vezérlése alatt lévő Seregoftályhoz.

2. Helvétziaiak.

Ama' nevezetes Tigúrumi Prédikátorról Lavaterről írták: hogy Német Országba szándékozott által, alamizsnát kéregetni, a' ki-pusztult

bájaúl említik: hogy egy Antoinette nevű Dánus hajó portékáit meg-vi'sgáltatván a' kereskedésre ügyelő (fr.) Törvényfészék Bordeaux Városában, el vett tőle 78 ezer piáíztert abból az okból: hogy ezen summa nem vólt ki-téve az e yéb portékák' laistromában, holott had' idején sokszor nem szokták a' hajón lévő pénzt, nagyobb bátorságnak okáért, fel-jegyezni a' több terhek közzé.

Tíz lineai hajóknak, és 4 Fregátoknak, a' ki-induláshoz való fel-készítése, még szorgosabb munkában vagon most, mint ennekelötte vólt is.

5. Svéd Országaiak.

A' Svéd Udvar, nyóltz esztendőre újjította meg az Orosz Udvarral vólt előbbeni frigyét: melly frigy meg újjítás nem tetszik a' Frantzia Igazgatóknak.

6. Nagy-Britanniaiak.

(Az itt következő négy tikkelyek, a' múlt postáról maradtak meg.)

Limmerik Városa, hasonló értelmű Irást küldött, mint Dublin, a' Vice-Királyhoz. — A' hadi környülállások azért nem alkalmasok, egy olly nyomos szándéknak végre-hajtására, a' minémű, Nagy-Britanniának és Irrlandiának egyesíttetése: minthogy az Anti-unistákat (Ellenzóket) a' Frantziák eszelik.

London Városa, egy Irást nyújtott bé a' Királynak, melyben arra kéri Ő Felségét, hogy kös-

sön Békességet Frantzia Országgal. Ezen tselekedetnek nagy eszöze vólt maga a' mostani Lord Májor' (Polgármester) ki egy maga is a' Ministériommal ellenkező Felekezet Tagjai között.

A' Jamaikai Gubernátor Lord Balcarras igen vígyáz 's vígyáztat a' nevezett Amerika-melljéki Szigetben (Jamaikában), hogy fenn-tarthassa a' balső tsendességet, mellyet, veszedelmesen meg akartak zavarni a' Szeretsen Lakosok, a' S. Domingói Szeretsenek sugallására, ki-rendelvén már a' napot is, úgymint Jan. 6-dikát, pártos szándékjoknak végre-hajtására: mellyet, egy Semart nevezetű Könyvkötő olly jókor fel-fedezett; hogy szereztesen eleit lehetett venni.

Hogy Pitt Minister, a' hadi munkálódásoknak hathatós elősegéllésére alkalmas summa kész pénzeket küld ki Angliából idegen Tartományokba: jótéteménynek nézi ezt ott sok okos Politikus, Angliára nézve, nem tsak egy tekintetben: mert, a' mint egy Londoni Ujság is írta Febr. 12-dikén, ha az a' temérdek kints, a' melly, néhai Tippto Saibnak el foglalt Országából és a' virágzó kereskedés által, a' Világnak minden részeiből rakással omlik Angliába: mind benn maradna az Országban; úgy, szükségesképpen alább szállana a' kész-pénznek képzelt betse; és az erköltsi romlottság még nagyobb mérték-re hágna.

Hogy egyedül úgy lehet kívánt Békességet kötni: ha folytatódik továbbra is a' had: ezen állítást úgy nyilatkoztatta Pitt Minister az Or-

szág-gyűlése előtt, Febr. 23-dikán, hogy annak bővebb meg-bizonyítására is kötelezte magát.

Az Ország-gyűlés' második Táblája semmit se' végzett azon Írás eránt, mellyet a' had' megszüntetése eránt, London Városa' részéről nyújtott bé néki a' Polgármester.

Egy ellenkező értelmű Írásnak készítésében foglalatoskodott más része a' Londoni Polgárságnak.

Az Aureliánumi (frantzia Királyi vérből származott) Hertzegek között a' leg-öregebbik, Commines-i Gróf nevezet alatt tartózkodik Londonban, a' melly nevezetű Grófságot Flandriában, az Aureliánumi Família birt volt.

7. Frantzia Országaiak.

A' magokat meg-adost Suánok, némelly föld alatt való rejtekeket fedeztek fel a' Republikánusok előtt, Chanu nevezetű Helység mellett; a' melly titkos üregek között egy, fegyverrel, munízióval, ánglus formaruhákkal, és Írásokkal meg-rakva találtatott; egy más pedig ama' szerentsétlen Suán-Vezérnek Frottenak volt a' búvó-helye, és most is néhai Frotte' Titoknokja lappangott benne, valamelly Lagrenade nevű emberrel egyetemben, midőn bé-rontottak oda a' Republikánusok, kik is mindjárt agyon vágták a' Secretáriust. A' másiknak Lagrenadenak meg-kegyelmeztek, ki is azt vallotta nekik, hogy a' Frotte Attya, hat napok alatt oda fogna érkezni Angliából. A' több üregekben is

találtattak nevezetes embereik a' Suánoknak, kik részszerént agyon lövettettek, részszerént fogságba tétettek.

Azokon a' frantzia vidékeken, mellyek a' Revolúzió előtt, Poitou (Pictavia) nevezet alatt vóltak esmeretesek, meg-engedte Hedouville Republikánus Generális a' le-tsendesedett Lakosoknak, hogy a' Catholica Vallást szabadon gyakorolhassák: és az előbbeni Kalendáriommal élhessenek.

Buonaparte a' néhai Tuileries Királyi palotának azon szobáiban lakik maga, mellyek a' Királyéi vóltak; és a' Felesége azokban, mellyekben a' Királyné lakott. — Ezen már most Consuláris palotában, a' fő Strázsa-helynél, illy értelmű felülírás olvastatik: 1792-dik esz—ben Augustus' 10-dik napján lett vége a' Királyi hatalomnak: soha sem fog a' többé fel-állani.

Brüsszelből Mártz. 3-dikán: — „Sok Egyházi Személyek, kiket az előbbeni Fr. Igazgatók árestomba zárattak vala: mostanában visszanyerték lassan lassan szabadságjokat.“

„A' fársángi mulatságok, hofzszas megszünések után, itt is meg újjúltak ebben az esztendőben.“

8. Török Birodalmiak.

Konstántzinápolyból írták Jan. 25-dikén, hogy minden külső Országi Ministereknek tudtokra vólt már adva akkor Császári jelentés által, a' Frantziáktól lett visszavétetése El-Arisch Várának.

A' meg-előző környülállásai közzé tartozik ezen nyereségnek, hogy Anglus Tengeri-Vezér Sir Sidney Smith, ki-szálván Jaffánál a' száraz-ra, 's onnét egéiz Jéru'sálemig el járván a' vidéket, mind a' Török Katonáknak; mind a' Lakosoknak hathatósan eleikbe adta a' Birodalom' állapotjához képest való kötelességjeket Ajánlotta kivált a' Seregnek különösen a' tífztaságot, melly által eleit lehet venni a' pestisnek; és a' szükséges Katonai fenyíték-tartást, melly nélkül nem lehet szerentsés ki-menetelit reményelni, a' leg jobban ki-gondolt hadi munkálódásoknak is.

Tsak hamar olly fogamatja lett a' Smith Ur' erányos javaslásának, hogy a' Nagy-Vezér, 12 ezer embert indíthatott ostrom ágyúkkal együtt, Mustafa Basa' kórmányozása alatt, El-Arisch ellen.

Mustapha, Anglus Ingenieurek után halgatván, okosan 's elömenetelesen ostromlotta 's vította a' Várat, de az Örizet, melly, három ezer Frantziákból, 's ugyan annyi Arabsokból állott, még akkor se' akart semmit is hallani a' Vár fel-adásáról, midön már nagy tsorbák voltak löve annak falain.

Mustapha tehát meg-határozta magában, hogy erőszakosan rontson bé a' Várba, és hogy saját példájával még inkább buzdíthassa Vitézeit, maga személy szerént vezette őket: melly nagy bátorságnak tsak hamar áldozatjává lett ugyan maga, halálosan érdekeltetvén egy

golyóbis által, de a' Katonákat nem hogy eltsüggelztette volna Vezérjek' el-este; söt inkább úgy fel-gyúlasztotta őket annak meg-boszfzúlására, hogy nagy sebességgel meg-máaszták a' falakat, és valaki az Örizet közzül eleikbe akadt, meg nem menekedhetett fegyverjek' élitöl, úgy hogy a' született Frantziák közzül két ezeren hullottak el. Hasonló sorsa lett volna a' Frantzia Vezérnek is: de az, egynehány Tisztjeivel el bújt 's bé-zárkozott, és már akkor jutott a' Törökök' kezébe, midön tsillapodott a' tüzök, minekokáért meg is hagyták azt, említett Tiszt-társaival egygyütt életben, és Konstántzinápolyba szándékoztak küldeni.

A' gyözedelmesek' részéről 1500-an estek estek el, kik között Mustapha Vezérjeken kívül, több jeles bátorságú más Tisztjeik is találtattak.

El Arisch meg-vétele után, egyenesen Kairo ellen indúlt a' Nagy-Vezér, egész Seregével: kinek segítségére még egy új Seregoftzályt is szándékoztak indítani Konstántzinápoly alól a' Nilus' torkolatjához, melly Seregoftzály igen nagyon kezdett szemlátomást nevedekni, mihelyt híre érkezett Konstántzinápolyba, mind szárazon mind vízen, a' Nagy-Vezér' első Szerentsés próbatételének.

Pasman Oglu Seregének egy része, Poretsben és HassanBasa Palánkában vólt már, az új-jabb Tudósítások szerént. Hogy a' Szerviába által szolgáló leg-szorossabb járásokat el ne foglalhassa Pasman: a' Belgrádi Basa, hatszáz fegy-

veres Szerviaiakat rendelt ki azon paszfszusoknak meg-örizésére. Ezenközben, némely Belgrádi Kereskedők által szállították vala már a' magok drágaságaikat Mártz. 6-dikáig, Zimona. — A' Belgrádi Basa, kívánta a' Várban lévő Jantsároktól, hogy esküvés alatt nyilatkoztassák ki indulatjokat. A' Jantsárok meg esküdtek, hogy ámbár ők ennekelötte Követői voltak is Pasmannak: mindazáltal a' Békességkötéshez képest, melynek feltételeit szentül meg tartotta ő reájok nézve a' Nagy Úr: ők is szent kötelességjeknek tartják, híven védelmezni a' fényes Porta jussait, Pasman pártos törekedéseit ellen.

El egyes Tudósítások.

Nevezetes Tigris-vadászatról emlékeznek a' Londoni Újságok, Napkeleti-Indiából 's nevezetesen Calcutta Városából vett Tudósítások után.

(Calcutta fekvését meg lehet látni az általunk meg küldött Európa, Azsia, Afrika, és Ausztrália mappáján.)

A' dolog így történt: A' mint egy Anglus Seregszakasz táborba szállott volna, Moore Jahara nevezetű vidéken; egy ritka nagyságú nöstény tigris egélszen a' sátorokig ment, és el is kapott hirtelenséggel egy Katonát, ki a' 15-dik lovas Reg—ből való volt. Ezen szerentsétlennek keserves ordítását halván a' Pajtási, tüstént szaladtak a' fenevad után: de el nem érhették.

Más nap reggel a' Kormányozó-Tiszt, feleszámú Lovasokat vévén maga mellé, 's a' Kommandójához tartozó tevéket is, a' tigris' barlangja felé indult, melly a' tábortól, háromszáz ölnyi meszszeségre vólt. Midön már körül vette a' barlangot: ki jöttek abból egymás után két hím tigrisek, mellyek szerentsésen agyon lövetettek. A' nöstény is meg-mutatta végre magát, de nem hogy el rettent vólna a' meg-támadók' sokaságától, sőt hallatlan dühösséggel nekik szökösött azoknak, és sokakat meg-sebesített közülök, míg nem végre, a' harmad ízben reája szállott golyóbisok özöne által ugyan tsak földre terítődött. A' hím tigrisek közül mindegygyiknek a' hosszsa mintegy nyóltz lábnyi vólt: de a' nöstényé több. — Öt napokkal ezen történet után, ismét el ragadott egy nöstény tigris egy Katonát. Májor Wharton, egy tsomó Katonasággal, kikenél tsak pisztoly és kard vólt, utánna eredt a' fenevadnak, 's minekutánna mintegy 5 órányi járó földre kergette vólna egy partig, ott a' tigris bé-vette magát a' nagy és sűrű fűbe, hanem egynéhány minuták múlva ki ugrott viaskodni; de egy sebet kapván, ismét visszsa vette magát a' fűbe. Ezenközben visszsa küldött a' táborba Májor Wharton, és Karabélyosokat kívánt segítségre: de a' tigris nem engedett időt azoknak meg-várására: mint-hogy újra ki-rontott, 's széljel is szórta a' Lovasságot. Végre minekutánna már 30 minutákig tartott vólna a' tusakodás: olly szerentsés vólt

egy Lovas; hogy a' mint fel-emelkedett volna feléje a' fenevad, helyesen föbe lötte azt: melly, meg-haladta nagyságára nézve a' másikat; 9 lánynak 's 4 újnynak találtatván a' hofszja.

Suwarow Feldmarsall, Generálissimusa lévén az Orosz Birodalom' egész fegyveres népének, már Pétersburgba érkezett; az újjabb Tudósítások szerént, bízván azonközben, a' még marsban lévő Sereg' vezérlését, Gen. Rosenbergre.

Az Orosz Birodalomnak minden Tartományaiában lévő Protestánsok és Catholicusok, az Orosz Kalendáriommal tartoznak ezentúl élni, 's az Innepejüket is a' szerént tartani:

Magyar Ország:

Észtergomi Kánonok M. Báró Perényi Károly Urat, méltóztatott Ő Felsége a' B. Sz. Máriának Paraditsom völgyéről (de Valle Paradisi) nevezett Apátúrságával meg-tisztelni.

A' mostanában meg-halálozott Sopronyi Harmintzados Kontrollór Bátsmegyei Pál Ur tiztséget, eddig való Wimpassingi Harmintzados Contraagens Gál Márton Ur nyerte el.

A' F. Helytartó-Tanáts Számvető Hivatalánál Első Tiztségre lépvén Tóth György Ur, helyébe feljebb emeltetett második tiztségre Nagy János Ur; a' melly 3-dik rendű Tiztséget pedig ez az Ur viselt vala, azt most Richter András Ur nyerte el, a' ki Ns Pest Vármegyének volt második Fő Kaszfszatartója.

A' Debretzeni S6-háznál első Tifztségre emeltett 2-dikból Schenk Pál Úr; ennek helyébe pedig Kontrolórságra, Legáth József Úr tevődött által, ki annakelőtte Író-Deák v6lt a' Tokaji S6-háznál.

* * *

Jelentések.

Bizonyos okokra nézve; szükséges jelenteni, hogy ez az állítás: mintha

„Magyar Ország csak 50 Írókat számlálna“ nem az enyim. A' Histórikus tudja, melly nagy különbség van ezen két dolog között: tudnillik

Valamit másnak Könyvéből elő-hozni (citare excerptum) és

Valamit állítani. (asserere suo nomine)

Ez a' jelentés tartozik a' Magyar Hírmondó' ezen eztend6béli 46, és következend6 árkusaihoz. Bétsben 19. Mártz. 1800.

Engel Krisztián János.

A' Magyar nyelven készült Német Grammatika, mellyet a' Németül tanulni akaró Magyar Ifjagnak készítettem, és a' melyről a' Német Magyar Lexiconban emlékeztem, az el múlt N6vemberi Pesti Vásárnak csak az utólja felé érkezhett el Pestre, az akkori alkalmatlan utak miatt; de az Exemplárok már más helyekre is el küldödtek; és talátnak: Debretzenben, a' Reform. Kollégviomban; Györben, T. Prof. Németh László; Komáromban, T. Prof. Katona Mihály Uraknál; L6tsén; Patakon; Pozsonban;

Pesten; és Szigeten is. Erdélybe is el küldödtek már az Exemplárok Kolosvárra, T. Prof. Pap Szathmári Úrhoz.

A' Grammatika nyóltz árkusból áll, a' hozzá tartozó Német Olvasó-könyv (Lesebuch) 13 árkusból, a' kettőnek az árra egygyütt 51 krajtzár. Minden igaz Exemplárban kell ezen kívül lenni: egy Táblának (Tabellának), melly a' Német szók Mondásokba való egybe-szerkeztetésére a' Grammatikához el múlhatatlanúl szükséges; és két nyóltzad rész formában metszett írás-mustráknak. — A' Német Olvasó-Könyvek summája ez:

1.) A' Grammatikához tartozó Példák könyü Öszfzetételekben és Mondásokban.

2.) Különbkülönbféle gyermeki elméhez alkalmaztatott Leírások, Természeti História, Beszélgetések, Anekdoták és jeles Mondások.

3.) Erköltsi Történetek és Levelek.

4.) Mesék, többnyire Gelléből.

Élfzre vévén azomban ezen Könyvnek ki-jövele után azt: *a.*) Hogy vagynak az Olvasó-könyvben; kivált a' Természeti Históriaban olyan szók: Allatok, Növények, és Asványok nevei, mellyek a' Német-Magyar Lexiconban fel nem találtnak, és *b.*) Hogy az új Tanúlok némely nehezebb Német Kifejezéseknek által-fordításával sokat bajlódnak, lassan és nehezen boldogúlnak, és *c.*) Hogy sok helyen erre a' bajlódásra a' nyomtatásbéli hibák adnak alkalmatosságot: tehát egy Tóldalékot készítettem az Olvasókönyvhöz, mely által az elő-hordott Né-

hézségek el háríttathatnak. Ez a' Tóldalék ingyen fog ki-olstogatódni azoknak, a' kik már a' Grammatikát meg vették, és a' még el nem adatott Exemplárokhoz hozzájuk tétetik.

Márton József, Lötsei Profeszszor.

A' múlt 1799-dik elztendő' Septemberében, egy Sántha József Lepold nevezetű, mintegy 28 elztendő, közép termetű, fekete hajú, barna szemű 's ábrázatú ember, (a' ki Athnás néven is neveztetetheti magát) Hazájából Német Ország-ból el bújdosván, Attyafiai, 's Barátjai tsak annyit tudhatnak róla, hogy a' közelebb múlt Nővemberben, Debretzenben tartózkodott légyen. Kéretnek azért az Erd. Olvasók, kik ne talán azon Bújdosónak hollétiről bizonyosok, vagy arról valamit hallották volna; méltóztassanak eránta, 's tartózkodása helyiről, Göttingába T. Professor Fiorelló Urat, hová hamarébb tudósítani; melly tettével a' jó szívű Tudósító, az említett szerentsélen Bújdosónak kiváltképpen való boldogíttatását fogja eszközölni, magára nézve pedig, a' szerentsetlen Bújdosó' Rokonaitól; fáradságának jutalmát vészti.

A' mai postával egy E. Olvasónk se' maradt már el, a' kinek le ne küldöttük volna T. N. Pest Vármegye' Mappáját, mellyen: a' Jászág, 's a' Nagy és Kis Kúnság is ki van metzve, és még ezen kívül, Heves és Külső-Szóinok törvényesen egyesült Vármegyéknek legnagyobb része is, a' szomszéd Vármegyéknek kevesebb részeivel egygyütt: